

بیماری‌های داخلی و درمان آن توسط

طب سوزنی

دکتر هوشنگ حاتمی‌منزه

تألیف:

سرشناسه	: حاتمی منزله، هوشنگ،
عنوان و نام پدیدآور	: بیماری‌های داخلی و درمان آن توسط طب سوزنی/ مولف هوشنگ حاتمی منزله.
مشخصات نشر	: تهران: رودگون: سینا طب، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۶ ص.
شابک	: 978-600-7440-58-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: پزشکی داخلی -- درمان جایگزین
موضوع	: پزشکی سوزنی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۹۲۶/ج۴۶ RC
رده بندی دیویی	: ۶۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۶۹۶۶۷

این کتاب مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان می باشد؛ هر گونه تکثیر، کپی و بازنویسی از این کتاب به هر شکلی و در هر رسانه ای اعم از کتاب، نرم افزار، لوح فشرده، مجلات و جزوه درسی بدون اجازه کتبی از ناشرین، ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

تهران:
میدان توحید، خیابان توحید،
خیابان نیایش شرقی، پلاک ۱۷
واحد ۲
تلفن: ۶۶۹۴۴۰۵۱-۲
همراه: ۰۹۱۲ ۸۳۰ ۵۲ ۱۲

عنوان	: بیماری‌های داخلی و درمان آن توسط طب سوزنی
ناشر	: انتشارات رودگون و سینا طب
تألیف	: دکتر هوشنگ حاتمی منزله
لیتوگرافی	: نگین
چاپ	: سامان
نوبت چاپ	: دوم / ۱۴۰۰
صحافی	: بعثت
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۴۰-۵۸-۲
قیمت	: ۲۶۰۰۰۰ تومان

مقدمه

روش‌های درمانی در طب سنتی چین شامل طب سوزنی، تجویز داروهای گیاهی، به‌کارگیری بادکش و کواسا و غیره می‌باشد و سابقه ۵۰۰۰ ساله دارد که در طی این مدت اطباء چینی برای درمان بیماران از این روش‌ها استفاده نموده‌اند. این تجربیات و نتایج آن بارها به رشته تحریر و تجدیدنظر قرار گرفته و نتیجه آن یک طب کامل، مستقل و کل‌نگر می‌باشد که برای درمان ریشه‌ای بیماری‌ها به‌کار گرفته می‌شود.

در این طب، نیروی حیاتی یا Qi یا نیروی محرکه در بیست کانال در بدن گردش کرده و صدها نقاط طب سوزنی Acupoints در این کانال‌ها وجود دارد. نیروی Qi به فرم‌ها و اسامی مختلف در بدن وجود دارد و مسئول تمام پدیده‌هایی است که در بدن اتفاق می‌افتد. این کانال‌ها با هزاران کانال‌های کوچکتر به هم وصل شده و در زیر پوست این کانال‌های کوچک به صورت یک شبکه متراکم وجود دارد که در دفاع بدن در مقابل عوامل بیماری‌زایی خارجی همراه با Wei Qi یا Qi دفاعی رُل مهم و اصلی را بازی می‌کند.

هر دستگاه داخلی در بدن Qi خاص، کانال خاص و مسیر Qi خاص خود را دارد و در عین حال به فرم‌های مختلف با دستگاه‌های داخلی از طریق این کانال‌ها با هم در ارتباط می‌باشند.

عموماً در دوران کودکی و جوانی این کانال‌ها باز بوده و نیروی حیاتی یا Qi

فهرست مطالب

۱۳	اصول درمان در طب چینی
۱۵	الف. ریشه و تظاهرات بیماری Ben & Biao
۱۷	۱. درمان ریشه فقط
۱۷	۲. درمان ریشه و تظاهرات بیماری
۱۸	۳. باید تظاهرات بیماری را اول معالجه نمود و ریشه را بعدا
۱۹	ب. ناهماهنگی‌های چند ریشه‌ای با چندین تظاهر
۱۹	۱. بیش از یک ریشه که هر کدام تظاهرات خاص خود را دارند
۲۰	۲. یک ریشه ممکن است که تظاهرات مختلفی داشته باشد
۲۰	۳. ریشه که با تظاهرات یکی می‌شوند
۲۰	ج- چه موقع باید Qi دفاعی را فعال و تقویت کرد و عامل بیماریزا را نابود نمود؟
۲۱	الف: تقویت Qi دفاعی و فعال
۲۲	ب: از بین بردن عوامل بیماریزا
۲۲	ج: تقویت Qi دفاعی و از بین بردن عوامل بیماریزا
	د- Qi دفاعی را تقویت کنید ضمن اینکه عوامل بیماریزا را به‌طور همزمان از بین می
۲۴	برید
۲۵	اصل تلفیق نقاط طب سوزنی
۲۶	هماهنگی نقاط طب سوزنی با هم
۲۶	الف. بالا و پایین:
۲۸	ب. نقاط محلی و دوردست Distal and Local Points
۳۱	ج. نقاط چپ و راست:
۳۱	د. Yin و Yang:
۳۲	ه. جلو و عقب:
۳۳	عمل ریه و الگوهای ناهماهنگی‌های آن
۳۴	۱- کنترل Qi و تنفس

- ۲- کنترل کانال‌های انرژی و رگ‌های خونی ۳۵
- ۳- ریه‌ها پخش شدن و پایین رفتن Qi را کنترل می‌کنند. ۳۵
- الف: پخش شدن Qi ۳۵
- ب: عمل پایین فرستادن Qi ۳۶
- ۴- کنترل پوست و مو ۳۷
- ۵- ریه از طریق بینی به بیرون باز می‌شود ۳۷
- ۶- خانه Corporal Soul ۳۸
- ۷- رؤیا ۳۸
- ۸- ریه روی صد رگ خونی حکومت می‌کند. ۳۹
- ۹- ریه روی صدا حکومت می‌کند. ۳۹
- الگوهای بیماری‌های ریوی و درمان آنها با طب سوزنی ۳۹
- تغذیه در ناهماهنگی‌های ریه ۴۵
- ناهماهنگی‌های شایع ریه ۴۵
- تراکم حرارت در ریه ۴۶
- غذاهای مفید و گیاهان دارویی مؤثر برای حرارت ریه ۴۶
- بلغم در ریه ۴۶
- غذا و ادویه‌جات برای حل کردن بلغم ۴۷
- ناهماهنگی‌های ریه ۴۸
- عمل قلب و الگوهای ناهماهنگی آن ۴۹**
- کار قلب ۴۹
- ۱- قلب روی خون حکومت می‌کند. ۴۹
- ۲- قلب کنترل رگ‌های خونی را به‌عهده دارد. ۵۰
- ۳- حالات قلب و انعکاس آن روی چهره ۵۰
- ۴- قلب خانه ذهن است ۵۱
- ذهن ۵۱
- ۵ - در زبان باز می‌شود. ۵۴
- ۶- رؤیا ۵۵
- علائم عمومی عدم هماهنگی قلب و ذهن ۵۵

- الگوهای بیماریهای قلبی و درمان آنها با طب سوزنی..... ۵۶
- پاتولوژی عمومی قلب ۵۶
- الگوهای بیماری قلبی ۵۷
۱. کمبود Qi قلب ۵۷
۲. کمبود Yang قلب ۵۸
- Yang قلب فرو می‌ریزد ۵۸
۳. کمبود خون قلب ۵۹
۴. کمبود Yin قلب ۶۰
۵. آتش قلب زبانه می‌کشد ۶۱
۶. بلغم و آتش به قلب حمله می‌کند ۶۲
۷. توقف خون قلب (آنژین صدری) ۶۴
- تغذیه در ناراحتی‌های قلبی ۶۵
- ۱- کمبود Yin و خون قلب: ۶۶
- ۲- کمبود Qi و Yang قلب: ۶۷
- آرام کردن ذهن برای درمان بیماریهای قلب ۶۹
- رژیم غذایی برای آرام کردن ذهن و تمرکز ذهنی ۶۹

عمل طحال و الگوهای ناهماهنگی‌های آن ۷۲

- ۱- طحال روی تغییر و تبدیل غذا و انتقال آن به نقاط مختلف بدن حکومت می‌کند: ... ۷۳
- ۲- کنترل خون ۷۴
- ۳- کنترل عضلات و اعضای چهارگانه ۷۵
- ۴- طحال در دهان باز شده و در روی لب‌ها تظاهر می‌کند ۷۵
- ۵- طحال کنترل Qi بالا رونده را برعهده دارد ۷۶
- ۶- طحال مأمّن تفکر است ۷۶
- الگوهای ناهماهنگی طحال و درمان آنها بوسیله طب سوزنی ۷۷
- تغذیه برای اشخاصی که کمبود Qi طحال دارند: ۸۲
- کمبود آتش هضمی ۸۳
- غذاهایی که باید از آنها حذر شود: ۸۳
- رطوبت، خلط و بیماری‌های تباه کننده ۸۴

غذاهایی که باعث ایجاد رطوبت در بدن می‌شود: ۸۵

غذاهایی که رطوبت را خشک می‌کنند: ۸۵

عمل کلیه و الگوهای ناهماهنگی آن ۸۶

اعمال کلیه‌ها به قرار ذیل می‌باشد: ۸۸

۱. کلیه‌ها اکسیر حیاتی را ذخیره کرده و روی تولد، رشد و نمو، تولیدمثل و تکامل در

بدن حکومت می‌کنند. ۸۸

۲. تولید Marrow توسط اکسیر حیاتی که از آن مغز، نخاع شوکی و مغز استخوان

به‌وجود می‌آید. ۸۹

۳. کلیه‌ها روی آب حکومت می‌کنند. ۹۰

۴. کنترل دریافت Qi ۹۱

۵. کلیه‌ها در گوش باز می‌شوند. ۹۱

۶. کلیه‌ها در مو تظاهر می‌کنند. ۹۲

۷. کنترل سوراخ‌های تحتانی را کلیه‌ها به‌عهده دارند. ۹۲

۸. کلیه مامن اراده است. ۹۳

دروازه حیات ۹۳

الف: ریشه Qi اصلی محسوب می‌شود. ۹۴

ب: دروازه حیات منبع آتش برای تمام دستگاه‌های بدن می‌باشد. ۹۴

پ. آتش دروازه حیات برای گرم کردن آتشکده پایین و مثانه به‌کار می‌رود. ۹۴

ت. آتش دروازه حیات باعث گرم شدن معده و طحال شده تا عمل هضم انجام شود... ۹۵

ث. اعمال جنسی را هماهنگ کرده و اکسیر حیاتی و رحم را گرم می‌کند. ۹۵

ج. آتش دروازه حیات کمک به عمل کلیه‌ها برای دریافت Qi می‌کند. ۹۵

چ. آتش دروازه حیات کمک به خانه دادن ذهن در درون قلب می‌کند. ۹۶

الگوهای عدم هماهنگی کلیه ۹۶

تغذیه برای ناهماهنگی‌های کلیه ۱۰۳

علائم ناهماهنگی‌های عمومی کلیه ۱۰۳

سندرم‌های عمومی کلیه ۱۰۳

غذاهایی که باعث پرورش Yin کلیه می‌شود. ۱۰۴

کمبود Yang کلیه: ۱۰۵

علائم کمبود Yang کلیه: ۱۰۵.....

غذاهایی که Yang کلیه را زیاد کرده و پرورش می‌دهد: ۱۰۵.....

غذاهای لازم برای به‌دست آوردن Qi کلیه: ۱۰۶.....

۱۰۷..... عمل کبد و الگوهای ناهماهنگی آن

۱. ذخیره کردن خون ۱۰۸

الف. تنظیم حجم خون بر حسب فعالیت‌های بدنی ۱۰۸

ب. تنظیم خون قاعدگی ۱۰۹

۲. کبد مسئول روان بودن جریان Qi می‌باشد ۱۱۰

الف. ارتباط با حالات احساسی ۱۱۱

ب. ارتباط با هضم و جذب غذا ۱۱۱

ج. ارتباط با ترشح صفرا ۱۱۱

۳. کنترل، تغذیه و مرطوب نمودن تاندون‌ها ۱۱۲

۴. کبد در ناخن‌ها تظاهر می‌کند ۱۱۲

۵. کبد بداخل چشم باز می‌شود ۱۱۲

۶. کبد خانه روح اتری است ۱۱۳

کبد در سمت چپ تظاهر می‌کند ۱۱۴

الگوهای عدم توازن (بیماری‌های) کبد ۱۱۴

پاتولوژی عمومی کبد ۱۱۶

عوامل خارجی ۱۱۶

عوامل داخلی ۱۱۶

رژیم غذایی ۱۱۷

الگوهای مرضی کبد ۱۱۷

الف. زیادتی ۱۱۷

ب. کمبود ۱۱۸

ج. کمبود و زیادتی ۱۱۸

الف. زیادتی ۱۱۸

ب. کمبود Deficiency ۱۳۰

ج. کمبود و زیادتی ۱۳۲

- الگوهای ناهماهنگی مشترک کبدی ۱۳۳
- خلاصه سندرم‌های رایج کبدی ۱۳۸
۱. رکود Qi کبدی ۱۳۸
۲. حرارت کبد ۱۳۹
۳. کمبود Yin و بالا رفتن Yang کبد ۱۳۹
۴. کمبود خون کبد ۱۴۰
۵. باد کبد ۱۴۰
- اصول تغذیه برای درمان ناراحتی‌های کبد ۱۴۱
- الف. استراتژی تغذیه‌ای برای درمان رکود و تورم کبد ۱۴۱
- ب. غذاهایی که کبد را از حالت رکود خارج می‌کنند ۱۴۱
- ج. غذاهایی که اعمال کبد را هماهنگ می‌کنند ۱۴۲
- د. غذاهای تلخ و ترش که زیادتی کبد را تقلیل می‌دهند ۱۴۳
- ه. غذاهایی که سموم کبد را خنثی کرده و کبد را خنک می‌کنند ۱۴۴
- و. غذاهایی که به ساختن خون و Yin کبد کمک می‌کند ۱۴۴
- ز. غذاها و ادویه‌جاتی که برای کم کردن باد کبد مصرف می‌شود ۱۴۵
- ث. غذاهایی که به جریان جوان شدن کبد سرعت می‌بخشد ۱۴۵

- روده بزرگ و الگوهای ناهماهنگی آن ۱۴۷**
- ناهماهنگی روده بزرگ ۱۴۸
- علل: ۱۴۸
- الگوهای ناهماهنگی روده بزرگ ۱۴۸
- محافظت ریه‌ها و روده بزرگ با غذا ۱۵۴
- غذاهای لعاب‌دار (Mucilaginous) ۱۵۴
- سبزیجات سبز یا نارنجی ۱۵۵

- عمل روده کوچک و الگوهای ناهماهنگی آن ۱۵۷**
- الگوهای روده کوچک ۱۵۷
- علل عمومی ناهماهنگی‌های روده کوچک ۱۵۸
- ناهماهنگی‌های روده کوچک ۱۵۸

عمل معده و الگوهای آن ۱۶۲

عمل معده: ۱۶۲

۱- کنترل گنداندن و آماده کردن مواد غذایی ۱۶۳

۲- کنترل انتقال اکسیرهای غذایی ۱۶۳

۳- کنترل فرستادن Qi به پایین ۱۶۳

۴- منشاء مایعات بدن ۱۶۴

جنبه‌های ذهنی ۱۶۵

الگوهای ناهماهنگی‌ها معده ۱۶۶

الگوهای کمبود: ۱۶۶

تغذیه برای ناراحتی‌های معده ۱۷۳

ناهماهنگی‌های معده ۱۷۳

رژیم غذایی ۱۷۳

رژیم غذایی برای آتش و زخم معده ۱۷۴

منظم بودن ساعات صرف غذا ۱۷۴

۳- شرایط صرف غذا ۱۷۵

۴- احساسات: ۱۷۵

۵- آب و هوا: ۱۷۵

عمل مثانه و ناهماهنگی‌های آن ۱۷۶

ناهماهنگی‌های مثانه: ۱۷۶

انواع ناهماهنگی‌های مثانه: ۱۷۷

کیسه صفرا و ناهماهنگی‌های آن ۱۸۰

عمل کیسه صفرا ۱۸۰

علل ناهماهنگی‌های کیسه صفرا ۱۸۱

الگوهای ناهماهنگی کیسه صفرا ۱۸۱

الگوی حرارتی - رطوبتی کیسه صفرا ۱۸۲

طب چینی

اصول درمان در طب چینی

بعد از تشخیص و تعیین الگوی بیماری، مرحله منطقی بعدی تعیین اصول درمان است. طبیب چینی باید یک طرح منطقی و مربوط به الگوی بیماری برای درمان در نظر بگیرد و تعیین نماید که الویت‌ها کدامند و چگونه باید دنبال شوند. این الگو و طرح‌های درمانی طی قرون متمادی تجربه و تعیین شده بدین معنی که در طب چینی باید الگوی بیماری و اصول درمانی برای مریض قبل از شروع درمان تعیین شود. اصول درمان برحسب تجزیه و بررسی علائم بیماری و با در نظر گرفتن الگوهای به دست آمده تعیین و اجرا می‌شود. چند مثال در این مورد مشکلی که روبروی طبیب است مشخص می‌کند:

۱- شخص کمبود شدید Qi و خستگی زیاد داشته و در عین حال علائم رطوبت مثل نبض لغزنده و رویه ضخیم و چسبنده و مرطوب زبان دارد. آیا باید تقویت Qi را در اولویت قرار دهیم یا زائل کردن رطوبت را.

۲- شخص برای هفته‌ها علائم آنفلونزا و درجه حرارت بالا و پایین را نشان می‌دهد. با وجودی که او تقریباً به کلی از پا افتاده معذالک نبض او پر و سیمی می‌باشد.

حالا باید اول Qi او را تقویت کنیم و یا عوامل پاتولوژیک را از بین ببریم؟
۳- شخص مسنی کمبود Yin دارد در عین حال Yang کبد او بالا رفته و فشار خون او را بالا برده. آیا باید Yang کبد او را کم کنیم، آیا در این صورت انرژی او بیشتر از بین نمی‌رود؟

این چند مثالی است از وضعیت‌های ضد و نقیض در بیماران که اغلب طبیب با آن روبروست و باید طبیب اولویت‌ها را برحسب علائم بیماری تعیین نماید.
اصول درمان را از چهار نقطه نظر می‌توان بررسی کرد.

۱- سؤال اینکه ریشه Ben و تظاهرات بیماری Biao کدام است؟
۲- سؤال اینکه وضعیت قوت Qi فعال با Qi دفاعی در بدن چگونه است و عوامل پاتوژن در چه مرحله‌ای از پیشرفت در بدن می‌باشند. آیا باید اول Qi را تقویت کنیم و یا اول پاتوژن را نابود کنیم؟
۳- سؤال اینکه کی باید تقویت کنیم و چه موقع از تکنیک تقلیل استفاده کنیم؟

۴- سؤال اینکه وضعیت بنیادی شخص چگونه است؟

الف. ریشه و تظاهرات بیماری Ben & Biao

ریشه و تظاهرات بیماری در وضعیت‌های مختلف بیماری فرق می‌کند.
الف. از نقطه‌نظر Qi فعال یا Qi دفاعی و عوامل بیماریزا، ریشه Qi فعال است و تظاهرات عوامل بیماریزا.

ب. از نظر سبب‌شناسی Aetiology ریشه بیماری با تظاهرات کلینیکی دو موضوع متفاوتند: مثلاً ریشه بیماری رکود Qi کبدی است و علائم آن ناراحتی‌های روحی، هضمی، نبض سیمی و غیره است.

ج. از نقطه‌نظر شروع بیماری، ریشه شرایط اولی است و تظاهرات شرایط بعدی.

د. از نقطه‌نظر طول مدت بیماری، ریشه حالت مزمن دارد در حالیکه تظاهرات حالت حاد دارند.

وضعیت ریشه و تظاهرات بیماری همانند درخت می‌ماند که ریشه آنها در خاک است و ناپیدا بوده در صورتی که شاخ و برگ‌ها و ساقه تظاهرات آن پیدا می‌باشند. بنابراین ریشه و تظاهرات بهم وابسته و متکی هستند و آنها دو موضوع جداگانه نمی‌باشند بلکه دو موضوع وابسته هستند که اغلب با هم در تضاد می‌باشند. مثلاً کمبود Yin کلیه باعث ازدیاد Yang کبد می‌شود. هنر طبابت در آن است که از روی تظاهرات بیماری پی به ریشه آنها برده شود. مثلاً اگر شخص از اسهال، احساس سرما، خستگی، بی‌اشتهایی، اتساع شکم شکایت دارد با نبض ضعیف و زبان رنگ‌پریده تمام این علامات طیب را راهنمایی به الگوی کمبود Yang طحال می‌نماید و لذا ضعف Spleen yang ریشه بیماری است. درست مثل اینکه یک گیاه‌شناس با دیدن شاخ و برگ درخت می‌تواند نوع ریشه آن را تعیین کند. لذا با درمان ریشه می‌توان علائم بیماری را نیز برطرف نمود.

حال اگر طبیب به اندازه کافی مهارت در تعیین ریشه و الگوی بیماری نداشته باشد مجبور است که علائم را یکی‌یکی و به‌طور جداگانه معالجه کند که روشی کاملاً اشتباهی است مثل درختی که شاخ و برگ‌های آن را قطع کنید و ریشه را باقی بگذارید که طبیعتاً آن درخت دوباره سبز شده و رشد می‌کند.

کسی که علائم سردرد پس سر، گردن‌درد، تب پایین، حذر از سرما، آبریزش بینی دارد و عطسه می‌کند نشان می‌دهد که باد - سرما^۱ ریشه تمام تظاهرات فوق است که به Qi دفاعی ریه حمله کرده لذا با پخش و از بین بردن باد و سرما تمام علائم فوق خودبه‌خود محو می‌شوند.

مثلاً اگر کسی علائم تب پایین بعدازظهرها، تعریق شبانه، احساس حرارت در کف دست و پا، خشکی دهان در شب و زبان قرمز بدون رویه و نبض عمیق، نازک و تند داشت طبیب را راهنمایی به Yin Xu Re یا کمبود Yin می‌کند که منجر به حرارت شده لذا درمان آن تقویت Yin می‌باشد.

مثال دیگر در مورد شخصی است که تب بالا پیوسته، تحریک‌پذیری زیاد، تشنگی و نبض تند با زبان قرمز با رویه زرد دارد ولی دست و پای او سرد است. در این مورد می‌توانیم بگوییم ریشه بیماری وجود حرارت داخلی است زیرا هرچه حرارت داخلی بیشتر باشد بیشتر می‌تواند جریان Yang Qi را در اعضاء مسدود کند لذا دست و پا سرد می‌شود. بنابراین درمان باید ریشه‌ای یعنی از بین بردن حرارت باشد. به‌طور خلاصه باید گفته شود که ریشه بیماری اولویت دارد. معذالک گاهی به‌علت شرایط خاص و شدت تظاهرات بیماری لازم است تظاهرات بیماری اول معالجه شود و این تصمیم طبیب است که به کدام یک اولویت بدهد و سپس به درمان ریشه بپردازد. در این مورد سه نوع اقدام می‌توان انجام داد:

1- Wind-cold

۱- درمان ریشه فقط

۲- درمان ریشه و تظاهرات بیماری

۳- درمان تظاهرات اول و سپس ریشه

۱. درمان ریشه فقط

به طور کلی وقتی بیماری ریشه‌ای درمان شود علائم کلینیکی هم خودبه‌خود از بین می‌رود. درمان ریشه‌ای می‌تواند براساس طبقه‌بندی داخلی و خارجی و یا مزمن و حاد انجام شود.

در مورد مثال‌های حمله باد - سرما، کمبود وضعیت Yang طحال و یا ضعف Yin با درمان ریشه‌ای تمام علائم کلینیکی آنها برطرف می‌شود. البته این در موردی است که تظاهرات آنقدر شدید نباشد.

۲. درمان ریشه و تظاهرات بیماری

این نوع درمان به طور وسیعی در طب چینی مورد استفاده است. مثلاً در موارد بیماری‌های مزمن که علائم کلینیکی حادی ایجاد می‌کند که از طاقت تحمل مریض خارج است عاقلانه و منطقی است که ریشه و تظاهرات بیماری را همزمان معالجه کنند. یا اینکه دیده می‌شود که تظاهرات بیماری باعث تقویت و تداوم ریشه می‌گردد که بدین روش عمل می‌شود. مثلاً کمبود Qi (Qi طحال به خصوص) باعث خونریزی بیش از حد در دوران قاعدگی می‌شود که خود این خونریزی‌ها باعث کمبود Qi و خون خواهد شد.

یا در مثال کمبود Yang طحال، اگر تظاهر بیماری در شخص مسنی، اسهال بسیار شدید باشد که باعث زمین‌گیر شدن شخص شود لذا در درمان علاوه بر درمان ریشه‌ای می‌بایستی اسهال او را هم در عین حال درمان نمود که در این

ناهماهنگی های دستگاه های داخلی و درمان آنها

عمل ریه و الگوهای ناهماهنگی های آن

The Function of the Lungs(Fei) & Patterns Of disharmonies

ریه ها روی Qi و تنفس حکومت می کنند. آنها کنترل رگ های خونی را عهده دار می باشند و Qi ریه به قلب کمک می کند تا کنترل گردش خون را به عهده گیرد. آنها همچنین روی حرکت مایعات بدن کنترل دارند.

عمل ریه ها عبارتست از:

- ۱- ریه ها روی Qi و تنفس کنترل دارند.
- ۲- ریه ها روی کانال های انرژی^۱ و سرخرگ های خونی نیز کنترل دارند.
- ۳- ریه ها Qi را پخش کرده و به پایین می فرستند.
- ۴- ریه ها حرکات مایعات بدن را تنظیم می کنند.

۵- ریه‌ها پوست و مو را کنترل می‌نمایند.

۶- ریه‌ها خانه Corporal Soul می‌باشند.

۱- کنترل Qi و تنفس

این مهمترین عمل ریه‌ها محسوب می‌شود زیرا ریه‌ها Qi خالص (Da Qi) را از هوا استخراج می‌نمایند و سپس آن را با gu Qi یا Qi غذایی که از طحال می‌آید مخلوط کرده و Zhong Qi یا Qi ضروری را درست می‌کنند.

حال به دو جنبه این عمل حیاتی که ریه‌ها به‌عهده دارند می‌پردازیم.
الف: وقتی گفته می‌شود که ریه‌ها روی تنفس حکومت می‌کنند مقصود آن است که آنها Qi خالص را وارد بدن کرده و سپس Qi ناخالص را از آن خارج می‌کنند.

تبادل و تجدید دائمی Qi توسط ریه‌ها تمام اعمال فیزیولوژیک بدن را تضمین می‌نماید.

ب: دومین عمل ریه‌ها که حکومت روی Qi می‌باشد عبارت از این است که Qi خالص (Da Qi) را از هوا گرفته و با Gu Qi مخلوط کرده و تشکیل Zhong Qi یا Qi ضروری را می‌دهد و به این علت سینه را دریای Qi می‌نامند. سپس Qi حقیقی را درست کرده و ریه این Qi را که Qi تغذیه‌ای و دفاعی است به تمام نقاط بدن می‌فرستد تا نسوج را تغذیه، از بدن دفاع و اعمال فیزیولوژیک را جلو ببرد و تسهیل نماید.

Qi ریه نه تنها به تنفس و تغذیه بدن کمک می‌کند بلکه به قدرت صدا نیز بستگی دارد. لذا اگر Qi ریه ضعیف باشد، تنگی نفس، خستگی و ضعف صدا پیش می‌آید. ضمناً ریه‌ها خارجی‌ترین دستگاه Yin بدن یا Zang بوده و واسطی بین

محیط خارج و داخل می‌باشند، لذا از تمام دستگاه‌ها بیشتر در معرض حمله عوامل پاتوژن خارجی قرار می‌گیرند. به‌همین جهت است که حساس‌ترین دستگاه بدن نسبت به تغییرات جوی می‌باشند.

۲- کنترل کانال‌های انرژی و رگ‌های خونی

به‌طوری‌که ذکر شد ریه روی Qi حکومت می‌کند. Qi به قلب کمک می‌کند تا روی گردش خون کنترل داشته باشد. به همین دلیل قلب روی گردش خون کنترل داشته و ریه‌ها هم سلامت رگ‌های خونی را به‌عهده دارند. از طرف دیگر چون ریه‌ها روی Qi حکومت می‌کنند و Qi تغذیه‌ای همراه خون به تمام نسوج می‌روند تا آنها را تغذیه کنند، لذا می‌توان گفت که ریه‌ها هم روی کانال‌های انرژی^۱ و هم رگ‌های خونی کنترل دارند. اگر Qi ریه قوی باشد، گردش Qi و خون طبیعی و اندام‌ها گرم خواهند بود. حال اگر Qi ریه ضعیف باشد، نمی‌تواند خون را به اندازه کافی حرکت دهد، لذا قسمت‌های انتهایی اعضاء سرد خواهد شد. نبض ریه که در موقعیت جلویی قرار دارد تا حدی وضعیت Qi را در تمام دستگاه‌های بدن نشان می‌دهد.

۳- ریه‌ها پخش شدن و پایین رفتن Qi را کنترل می‌کنند.

الف: پخش شدن Qi

ریه‌ها وظیفه پخش Qi دفاعی و مایعات بدن را بین پوست و عضلات سطحی عهده‌دار می‌باشند. این یکی از راه‌هایی است که ریه به‌طور فیزیولوژیکی با پوست در تماس است. با این عمل Qi دفاعی تمام پوست و عضلات زیر پوست را گرم

در درون سیستم کانال‌ها نیز صحیح باشد و کارآیی داشته باشد. در غیر اینصورت نتیجه درمان رضایت‌بخش نخواهد بود.

برای مثال برای درمان ضعف Qi طحال و رکود Qi کبد می‌توان نقاط Ganshu(BL 18), Weishu(BL 21), Pishu(BL 20), Dashu(BL 19) را تضعیف نمود. با وجودی که از لحاظ تکنیکی این نقاط از لحاظ عملکرد Qi درست است ولی به‌علت اینکه این نقاط همگی در پشت می‌باشد لذا با کانال‌ها متوازن نمی‌باشند.

یا مثلاً برای تقویت Yin کلیه و کبد می‌توان با تقویت نقاط:

Taixi(Kid 3), Taichong(Liv 3), Sanyinjiao(Sp 6), Zhaohai(Kid 6)

آنها را تقویت کرد ولی به‌علت اینکه همگی این نقاط در پا می‌باشند با اینکه نقاط مؤثری در درمان کمبود Yin می‌باشند معهداً هماهنگی لازم را با کانال‌های انرژی ندارند.

هماهنگی نقاط طب سوزنی با هم

الف. بالا و پایین:

سیستم کانال‌ها یک سیستم بسته انرژی را در بدن به‌وجود آورده که بیشترین انرژی در سر، کمترین در سینه و انرژی متوسط در دست و پا می‌باشند. بنابراین در درمان باید یک موازنه بین انرژی بالا و پایین و قسمت‌های مختلف به‌وجود آید تا درمان موفق باشد.

مثلاً زوج‌های زیر که از بالا و پایین بدن گرفته شده می‌توانند در کل بدن تغییرات لازم را به‌وجود آورند. این زوج به‌نام چهار دروازه نامیده می‌شوند Hegu(Li 4)+ Taichong(Liv 3) و می‌توان حرارت اضافی و باد را از سر خارج

قلب

عمل قلب و الگوهای ناهماهنگی آن

Heart(Xin) Functions & Patterns Of disharmonies

کار قلب

در طب چینی قلب به عنوان مهم‌ترین دستگاه داخلی بدن و حاکم کل بدن و ذهن محسوب می‌شود.

اعمال قلب عبارتست از حکومت روی خون و رگ‌ها و ضمناً قلب خانه ذهن نیز محسوب می‌شود و حالات آن در چهره منعکس شده و در زبان باز می‌شود.

۱- قلب روی خون حکومت می‌کند.

قلب به دو طریق روی خون حکومت می‌کند:

الف- تبدیل Qi غذایی (gu Qi) به خون

ب- مسئولیت به گردش انداختن خون در رگ‌ها (این جنبه درست عین فلسفه طب غربی است معذالک در طب چینی ریه، طحال و کبد نیز هرکدام رُلی در گردش خون دارا می‌باشد).

برای رساندن خون کافی به تمام نسوج احتیاج به یک قلب قوی و سالم می‌باشد. همکاری قلب و خون در قدرت ساختمانی بدن^۱ تأثیر به سزایی دارند اگر چه اکسیر حیاتی و کلیه سهم مهم‌تری را در این مورد دارا می‌باشند اما حتی قدرت اکسیر حیاتی و کلیه نیز وابسته به قدرت و منظم بودن قلب و خون می‌باشد. اگر قلب قوی باشد و خون کافی برای رساندن به اعضا و نسوج در دسترس باشد شخص پر از قدرت بدنی، انرژی و سلامتی می‌باشد.

حال اگر قلب ضعیف باشد و بدن کم خون نتیجتاً شخص دچار ضعف و کمی انرژی بوده و ساختمان بدنی ضعیفی دارد کسی که قلب ضعیفی دارد معمولاً یک شکاف طولانی کم عمق در طول زبان خود تا نوک زبان دارا می‌باشد و نبض در موضع قلب ضعیف و تو خالی خواهد بود.

۲- قلب کنترل رگ‌های خونی را به عهده دارد.

Qi قلب و خون انعکاس روی رگ‌های خونی و وضعیت سلامتی و یا بیماری آنها دارد. اگر Qi قلب ضعیف باشد گردش خون طبیعی نخواهد بود و نبض در موضع قلب و در سایر مواضع ضعیف و غیرمنظم است.

۳- حالات قلب و انعکاس آن روی چهره

حالت قلب و خون روی چهره منعکس می‌شود و لذا اگر خون فراوان و قلب قوی باشد چهره شخص درخشنده و گلگون است. حال اگر رکود خون^۲ وجود

1- Constitution

2- Blood Stagnation

داشته باشد چهره به رنگ ارغوانی مایل به آبی است و اگر قلب حرارت بیش از حد (آتش) داشته باشد چهره به رنگ قرمز خواهد بود.

۴- قلب خانه ذهن است

در طب چینی قلب خانه ذهن (Shen) می‌باشد. در طب چینی لغت Shen بدو معنی به کار می‌رود:

- مجموعه‌ای از اختصاصات ذهنی که در قلب خانه دارد
- مجموعه‌ای از حوزه نفوذ و عملکرد بدن ذهنی، بدن احساسی و بدن روحی می‌باشد. که نه تنها ارتباط با قلب دارد بلکه در ارتباط با تمام دستگاه‌های بدن مخصوصاً دستگاه‌های Zang می‌باشد.

ذهن

در اینجا لازم است توضیحات بیشتری در مورد ذهن از نقطه نظر طب چینی داده شود. از نظر طب چینی مرکز فعالیت‌های ذهنی و آگاهی^۱ در قلب می‌باشد. این بدان معنی است که فعالیت‌های ذهنی و احساسی بستگی به قلب و خون دارد و در Yin قلب (Xin yin) و در خون قلب (Xin xue) مسکن دارد.

قلب روی ۵ نوع عمل ذهنی تأثیرگذار است و بالعکس

- فعالیت‌های ذهنی و احساسی

- آگاهی یا وجدان

- حافظه

- تفکر

- خواب

طحال

عمل طحال و الگوهای ناهماهنگی‌های آن

The Spleen(Pi) Functions & Patterns Of disharmonies

عمل طحال کمک به معده در کارهای هضمی با تغییر بیشتر موادی که از معده فرستاده شده و جدا کردن مواد قابل مصرف و غیرقابل مصرف و فرستادن آن به نقاط مختلف بدن می‌نماید.

طحال دستگاه مرکزی برای تولید Qi غذایی (gu Qi) بوده و پایه و اساس تهیه Qi تغذیه‌ای و خون برای کل بدن می‌باشد (Blood Nutritive Qi).

طحال Qi غذایی را به ریه‌ها فرستاده که در آنجا با Qi هوایی (Da Qi) ترکیب شده و تبدیل به Qi ضروری (Zhong Qi) می‌شود که خود اساس و پایه Zhen Qi یا Qi حقیقی و Qi تغذیه‌ای (Ying Qi) می‌باشد که تغذیه تمام سلول‌ها و نسوج و دستگاه‌ها بدن را به‌عهده دارد و Qi دفاعی Wei Qi که قسمتی

از Qi حقیقی می باشد خالص ترین Qi بدن است که بدن را درمقابل هجوم عوامل خارجی محافظت می کند.

قسمتی از Qi غذایی (Gu Qi) که توسط طحال تهیه شده به قلب رفته و با کمک Qi کلیه (Yuan Qi) تبدیل به خون می گردد.

اعمال طحال به قرار ذیل است:

۱- حکومت روی تغییر و تبدیل غذا، مایعات و انتقال آن به نقاط مختلف بدن

۲- نگهداری خون در رگها

۳- کنترل عضلات و اعضای چهارگانه

۴- طحال در دهان باز شده و در لبها تظاهر می کند.

۵- طحال کنترل Qi بالارونده^۱ را برعهده دارد.

۶- طحال مأمن تفکر است.

۱- طحال روی تغییر و تبدیل غذا و انتقال آن به نقاط

مختلف بدن حکومت می کند:

طحال غذا و مایعات هضم شده را که از معده فرستاده می شود تغییر و تبدیل بیشتر داده تا Qi غذایی (Gu Qi) را از آن استخراج کند.

Gu Qi پایه و اساس تولید Qi و خون برای بدن است که به محض تشکیل، طحال آن را به نقاط مختلف انتقال می دهد.

اگر عمل تغییر و تبدیل شیرهای غذایی توسط طحال به خوبی انجام گیرد و Qi غذایی (Gu Qi) تبدیل به Qi تغذیه ای و Qi دفاعی شده و انتقال آنها به نواحی مختلف بدن به خوبی صورت گیرد یعنی هضم و جذب کامل باشد شخص اشتهاى

1- Raising Qi

عمل کلیه و الگوهای ناهماهنگی آن

Kidney(Shen) Functions & Patterns Of disharmonies

در طب چینی کلیه‌ها همیشه به‌عنوان ریشه زندگی نامیده شده و از ذخیره شدن اکسیر حیاتی از والدین در موقع مقاربت تشکیل شده اند. مثل هر دستگاه دیگری کلیه نیز دارای جنبه‌های Yang, Yin می‌باشند.

معدالک Yin و Yang برای کلیه معنی دیگری پیدا می‌کند زیرا کلیه بنیاد تمام Yin و Yang دستگاه‌های دیگر بدن می‌باشد. به همین لحاظ Yin و Yang کلیه به‌نام Yin و Yang اولیه نامیده شده است.

Yin کلیه به‌عنوان بنیاد تمام انرژی‌های Yin تمام دستگاه‌های بدن به‌خصوص کبد، قلب و ریه‌ها و Yang کلیه به‌عنوان انرژی Yang دستگاه‌های بدن به‌خصوص طحال، قلب و ریه محسوب می‌شود.

Yin کلیه یک ماده بنیادی برای تولد، رشد و تولیدمثل محسوب می‌شود. در حالیکه Yang کلیه به‌عنوان نیروی محرکه تمام اعمال فیزیولوژی بدن محسوب می‌شود. Yin کلیه بنیاد مادی برای Yang کلیه است و Yang کلیه تظاهر خارجی Yin کلیه می‌باشد.

در سلامتی Yin و Yang کلیه دو قطب یک مجموعه واحد می‌باشند در صورتی که در بیماری‌ها Yin و Yang از هم جدا می‌شوند. Yin و Yang کلیه یک ریشه دارد و برای بقاء روی هم متکی هستند. Yin کلیه مواد مورد احتیاج و اصلی را برای Yang کلیه فراهم می‌کند و Yang کلیه حرارت لازم را برای تمام اعمال کلیه تهیه می‌کند.

به‌علت اینکه Yin و Yang کلیه باهم ترکیب شده و یک واحد را تشکیل می‌دهند لذا کمبود یکی باعث کمبود دیگری می‌شود.

Yin و Yang کلیه مثل یک چراغ نفتی می‌ماند که نفت آن Yin و شعله آن Yang است. حال اگر نفت کم شود شعله نیز پایین می‌آید و بالعکس. لذا در درمان عدم هماهنگی کلیه‌ها می‌بایستی هم Yin و هم Yang کلیه را تقویت کنند تا از تخلیه آنها جلوگیری نمایند.

اگر شعله را زیاد کنند بدون اینکه نفت را زیاد کنند منجر به مصرف بیش از اندازه نفت شده و چراغ خاموش می‌شود. حال اگر نفت را اضافه کنند بدون آنکه شعله را بالا ببرند منجر به خفه شدن شعله می‌شود.

کلیه نه‌تنها بنیاد Yin و Yang است بلکه بنیاد آب و آتش بدن نیز می‌باشد. با اینکه در تئوری ۵ عنصر، کلیه مربوط به عنصر آب است. معه‌ذا چون دارای آتش دروازه حیات است و این آتش درون آن جای گرفته لذا بنیاد آتش نیز مربوط به آن می‌شود.